

Аннотация

Лычук С. В. Географические апеллятивы Ивано-Франковской области для обозначения поворота реки, крутой изменения направления реки.

В статье рассмотрено народную апеллятивную лексику географических объектов Ивано-Франковской области, отдельно сосредоточено внимание на исследовании семемы 'поворот реки, крутого изменения направления реки'. Проанализировано реализацию наименований собранного материала. Сделано сравнение народной географической номенклатуры исследуемого ареала с такой же диалектной лексикой других, уже исследуемых, регионов.

Ключевые слова: семема, географическая номенклатура, апеллятив, лексема, деминутив, семантический ряд, номенклатурный термин.

Summary

Lychuk S. V. Geographic Ivano-Frankivsk region noun denoting turning rivers, steep river changes direction.

The article deals with the folk appellative vocabulary of geographical objects designating hydronyms of Ivano-Frankivsk region, special attention has been paid to the sememe 'river bend, sharp turn of river direction'. Denomination implementation of the collected material has been analyzed. Folk geographical nomenclature of the area under study has been compared with similar dialect vocabulary of other regions having already been investigated.

Key words: sememe, geographical nomenclature, appellative, lexeme, denomination, semantic row, nomenclature term.

УДК 811.161.2

Ліщук Т. Д.

Хмельницький національний університет

КОНЦЕПТ 'ЛЮДИНА' У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ЛІНГВІСТІВ

На сучасному етапі розвитку мовознавства актуальним є дослідження мови у тісному зв'язку з людським мисленням, свідомістю та пізнанням. Ця проблема є центральною для когнітивної лінгвістики, яка ставить за мету виявлення способів упорядкування інформації, представленої засобами мови.

Одним із важливих завдань когнітивної лінгвістики є також моделювання мовної картини світу та її окремих фрагментів. Увага науковців зосереджується на мовних засобах, що експлікують картину світу, серед яких значну роль відіграє лексика [11, с. 7].

Актуальним для сучасного мовознавства досі залишається дослідження ідіостилю письменників, оскільки вони відіграють вирішальну роль у формуванні літературної мови [17, с. 12], адже мова художньої літератури, яка ґрунтується на живомовних конструкціях народнорозмовної мови, словесного фольклору є невичерпним джерелом для художника слова, для його індивідуального стилю.

На сьогоднішній день проблема картини світу інтенсивно розробляється у когнітивній лінгвістиці та залишається ключовою, актуальною і дискусійною у гуманітарних науках в цілому (Ю. Д. Апресян, А. Вежбицька, Ю. М. Караулов, В. І. Постовалова, Б. А. Серебренніков та ін.). Зокрема, науковці намагаються розмежувати поняття „мовна картина світу” і „концептуальна картина світу”.

Мовна картина світу – це відбитий засобами мови образ свідомості, реальності, модель інтегрального знання про концептуальну систему уявлень, що репрезентується мовою [13, с. 46].

Одиницями концептуальної картини світу є концепти, образи, уявлення, певні схеми дії і поведінки, деякі ідеальні сутності, не завжди пов'язані з вербальним кодом. Тому мовну картину світу можна визначити як частину концептуального світу, що має „прив'язку” до мови і відбита крізь мовні форми (О. С. Кубрякова) [9, с. 7–8].

Концепт як особлива форма пізнання світу належить до найпоширеніших термінів лінгвістичного аналізу художнього тексту і розглядається як певне абстрагування невидимого світу духовних цінностей. Деякі мовознавці вважають, що концепт – це оперативна змістовна одиниця ментальної системи, відображена в людській психіці й позначена словом, отже, це водночас і слово-знак, його значення, ідея, смисл; його зовнішня і внутрішня форма, поняття тощо.

Тому погоджуємося із думкою, що концепт *„характеризує авторський вибір концептуальних пріоритетів і формує індивідуально-авторську картину світу в художньому творі, яка визначається естетичними домінантами письменника”* [3, с. 170].

Мета статті – здійснити діахронічний аналіз мовознавчих праць ХХІ ст., присвячених дослідженню складників концепту „людина”. Нашу увагу передусім привертають ті розвідки, у яких змальовується зовнішність людини. Спочатку розглянемо праці, матеріалом дослідження яких стали українська література, фразеологія, фольклор тощо.

Так, Т. О. Євтушина, аналізуючи лінгвостилістичний потенціал фразеології у творах В. Стефаніка (2005 р.), виділила три універсальні фразеологізовані суперконцепти: *людина, земля, дійсність*, які набувають значення „вічних тем”, активізують чуттєві враження і є носіями ідіостилю митця. Автор розглядає суперконцепт **людина** „як цілісну одиницю свідомості високого ієрархічного рангу, інкорпоровану меншими за обсягом елементами – концептами, підконцептами, слотами” [5, с. 7].

Зокрема, універсальність концепту **психіка людини** відзначається підконцептами (ментальність, психофізіологічний світ, оцінна характеристика) і ядерними, периферійними слотами (душа людини, зовнішній вигляд, психофізіологічні відчуття, риси характеру та ін.). Із-поміж фразеологізмів на позначення зовнішності людини продуктивнішими є фразеологічні одиниці із соматизмом *очі* [5, с. 8].

У дослідженні І. В. Павлової (2007 р.) розроблено багаторівневу систему фрейму „**людина**”, у структурі якого можна виділити п'ять вершинних вузлів: 1) живий організм; 2) людина фізична; 3) біологічні й анатомо-фізіологічні особливості будови; 4) людина внутрішня; 5) людина соціальна; місце проживання. Ці вузли конкретизуються слотами. Найбільш цікавими для нас є складники слоти другого вершинного вузла: *тіло; умовно тіло поділяється на голову, тулуб, кінцівки. Особливою є будова голови, яка складається з обличчя й черепної коробки. Особлива й будова та пігментація шкіри. Основа внутрішнього скелета – хребетний стовп. Специфічними є будова та функції двох пар кінцівок; пряmostояння й прямоходіння, вільні верхні кінцівки. Замкнута серцево-судинна система. Чотирикамерне серце. Постійна температура тіла. Легеневий тип дихання. Розвинена нервова система. Розвинений головний мозок. Особливою є будова органів травлення. Органи зору. Орган нюху. Високий розвиток засобів спілкування. Артикуляційно-акустичний апарат. Розвинена мускулатура.* Всі слоти активізуються під час створення образу в тексті [12, с. 8].

У ході аналізу концепту „Бог”, який здійснив П. В. Мацьків (2008 р.), було виділено референти *Учитель, Пророк, Пастир, Первосвященик* та ін., що репрезентують духовну досконалість Бога і засвідчує зв'язок сакрального з профанним на рівні концепту „Бог” і концепту „людина” [10, с. 11]. Цей зв'язок реалізується в найменуваннях *Син Божий і Син Людський*, що експлікують Боголюдську природу Ісуса Христа (божественність походження, солідарність з людиною). Отримані результати

дали змогу розвинути ідею антропоцентризму в інтегральному дослідженні певного сегмента української мовної картини світу [10, с. 26].

Н. О. Скоробагатько (2009 р.), вивчаючи фразеологізми східнослов'янського та східностепоного говорів, виділяє звороти з компонентами-соматизмами, які вербалізують різноманітні концептосфери; це простежується при розгляді фразео-семантичних груп „Людина”, „Розумова характеристика людини”, „Загальна характеристика зовнішнього вигляду людини”, „Внутрішні якості людини” [16, с. 5].

Домінантна позиція концепту „людина” в ідіоматичному фонді діалектної мови ареалу безсумнівна, тому назви частин людського тіла відіграють винятково важливу роль у процесах номінації. Відповідно до цього Н. О. Скоробагатько аналізує ті звороти, які містять найуживаніші фразеолексеми-соматизми: *волосся, вухо, голова, душа, живіт, кість, лице (морда), ніс, нога, око, печінка, п'ята, рот, рука, серце, спина, тіло, язик*. У результаті дослідження вдалось довести, що найактивнішим соматизмом постає *голова*, великий масив фразеологічних одиниць формують концепти *око, нога, вухо, рука* [16, с. 8].

Деякі науковці диференціюють поняття „людина” за статевою належністю. Зокрема, Т. В. Рудюк (2010 р.) доводить, що вербалізація концептів „чоловік” і „жінка” в українській фразеології передбачає використання мовних знаків трьох рівнів: лексико-семантичного (вербалізатори, що вказують на вік та родинні стосунки), соціолінгвального (вербалізатори, що вказують на соціальні статуси та ролі чоловіків і жінок), лінгвопоетичного (вербалізатори – флоро- та зооморфні метафори й порівняння) [14, с. 15].

Як свідчить досліджуваний матеріал, одним із найбільш функціонально активних є фразеосемантичне поле „людина” зі структурно-смысловими компонентами „*родинні зв'язки*”, „*вік*”, „*зовнішні ознаки*”, „*внутрішні риси*”, „*розумові здібності*”, „*соціальний статус*”, „*побутова сфера*”, „*взаємостосунки*”, „*життя*”, „*смерть*” [14, с. 10].

Часто до вищезгаданого концепту науковці звертаються дотично. Так, І. І. Казимир, характеризуючи мовні засоби вираження концепту „птаха” у науковій, наївній і поетичній картинах світу українського народу (2007 р.), зауважує, що утворення орнітонімів ґрунтується на численних асоціативних аналогіях зовнішніх ознак, поведінки, життєдіяльності птаха з іншими, більш близькими для номінаторів предметами і явищами дійсності та їхніми ознаками, зокрема людиною [7, с. 9]. Автор доводить, що соматичний код концепту „людина” в поетичній картині світу поповнюється за рахунок орнітонімів: до птахів уподібнюються серце, душа людини, його руки, пальці, брови тощо. Орнітологічні сценарії застосовуються в українській поезії також із метою представлення особистісної сфери концепту „людина” [7, с. 13].

Досліджувані нами наукові доробки свідчать, що на сучасному етапі науковці досить часто джерельною базою обирають твори неукраїнських авторів або ж проводять компаративні аналізи, враховуючи також україномовний матеріал.

Описуючи лексико-семантичну рецепцію іншомовної лексики в українській мовній картині світу, В. П. Сімонок (2002 р.) розробила класифікацію лексико-семантичних груп запозиченої лексики, згідно з якою було виділено такі мовні картини світу, як **всесвіт, людина, людина і всесвіт**. У мовній картині світу „Людина” виокремлено 3 групи: 1. *Людина як жива істота*. 2. *Людина як суспільна істота*. 3. *Соціальні організації та соціальні інститути*. Важливою для нас є перша група, яка охоплює лексеми, що характеризують людину в загальних рисах (статеві, расові ознаки, назви захворювань, назви частин тіла, органів та їхніх функцій, сон, потреби людської істоти) [15, с. 15].

У дисертації А. І. Башук (2002 р.) досліджено основні концепти поетичної картини світу М. Гумільова крізь призму метафори. На основі аналізу метафоричних виразів дослідниця виділяє найбільш актуальні концепти поетичної картини світу автора: „*я*”, „*вона*”, *слово, література*. У

центрі цієї системи перебуває сама людина. Членуючи концепт „вона” на тематичні групи, автор враховує фізіологію людини, пояснюючи це тим, що „в значній мірі інтелектуальні й духовні якості нерозривно пов’язані з породжуючими їх органами” [2, с. 12].

Зокрема, А. І. Башук у поетичній картині М. Гумільова виділяє концептуалізовані зони, однією із яких є „зовнішні атрибути”, які включають такі компоненти, як *очі, губи, волосся, тіло, руки, обличчя* та ін. Дослідниця доводить, що у сприйнятті образу жінки М. Гумільовим переважають традиційні уявлення, що передають метафори з емпіричною основою „колір” (*очі, губи, волосся, тіло, частини обличчя*), „світло” (*очі, губи, руки*), „форма” (*очі, волосся, частини обличчя*), „емоції” (*очі, губи, тіло*). Крім того, встановлено, що найбільшою групою метафор є ті, які передають *очі*, а в аспекті *частини обличчя* автор виділяє *ніс* та *брови* [2, с. 12].

У своїй дисертації І. В. Андрусак (2003 р.) описує неологізми англійської мови кінця ХХ ст., визначаючи найбільш поширені у той період концепти, які співвідносяться із 40 когнітивними категоріями, з-поміж яких чільне місце належить одягу, предметам одягу та **людині** [1, с. 2].

Робота О. В. Деменчук (2003 р.) присвячена вивченню колоративних композитів в англійській мові, які корелюють із концептосферою „**людина**”. У рамках цієї сфери були виділені ономасіологічні категорії назв біофізіологічних і соціальних властивостей людини, а також назв кольорів, що відображають особливості перцептивної здатності людини [4, с. 13].

Дослідженню місця людини як соціальної істоти на прикладі ідіом сучасної англійської мови присвячена робота Ю. І. Фещенко (2007 р.). Автор виділяє мегаконцепт „Людина соціальна”, що складається з 4 мезоконцептів, 14 макроконцептів та 11 катаконцептів (у термінах О. М. Кагановської), кожен із яких вербалізований ідіомами сучасної англійської мови, що позначають людину у всіх її проявах: фізіологічні ознаки (вік; стать), особливості внутрішнього світу (темперамент; характер; почуття) та зовнішнього вигляду, поведінку і стосунки з оточуючими [18, с. 8–9].

Науковцям у ході дослідження різних концептів часто доводиться виокремлювати категорію „**людина**”. Так, комплексний когнітивний аналіз концепту „простір” і його концептуалізації у французькій мові та визначення усіх його складових здійснила М. П. Ющенко (2007 р.). У підрозділі „*Людина та частини її тіла як просторовий орієнтир у просторових конструкціях*” серед засобів вираження просторових орієнтирів дослідниця виділяє лексику на позначення найменування людей; найменування частин фізичного тіла людини; найменування духовних субстанцій, які метонімічно сприймаються як людина. Усі локативні конструкції, до яких входять *назви частин тіла людини*, поділяються на дві групи: конструкції, де ці найменування виступають назвами фізичних частин тіла (усі найменування частин тіла); конструкції, де ці найменування мають значення ментальної частини тіла, почуттів тощо. У локативних конструкціях назви частин тіла виявляють узвичаєні прототипові просторові ознаки: у типових випадках голова як частина тіла людини, яка має фіксовану природну орієнтацію (верхня частина тіла), у ролі місця розташування предмета сприймається як така, що має верхівку, поверхню, на якій можна щось розмістити, а прогнозованим об’єктом локалізації виступає головний убір, елемент зачіски, частина одягу тощо. Обличчя та його частини виявляють такі просторові характеристики, як наявність поверхні та фронтальної орієнтації, а їхні назви є носіями прототипової ознаки частини тіла, яка відбиває внутрішній світ людини [20, с. 10].

Гіперконцепт **human** (людина), який відбиває ідею того, що людина є мірою всіх речей, творцем матеріальних і духовних цінностей, а тому цілком правомірно постає однією із ключових фігур у пізньому вікторіанському дискурсі, став об’єктом дослідження М. С. Левіщенко (2011 р.). У роботі автор на матеріалі англійської художньої прози кінця ХІХ ст. зокрема і звертає увагу на гіпоконцепт *clothes* (одяг) [8, с. 9], який є невід’ємним складником досліджуваного нами концепту „зовнішність людини”.

До концептуальних полів „світ людини” і „фізичний світ” звернулася у своїй дисертації І. В. Яремчук (2010 р.), яка розглядала структуру концептуальної картини світу у поезіях Форуг Фаррохзад. Концептуальне поле „світ людини” складається із трьох підкласів: людина як тілесний, ментальний та соціальний суб’єкт. У підкласі **Людина як тілесний суб’єкт** виділено кластери *людина як фізичний суб’єкт, одяг, стать і родові відносини, простір людського буття та фізичні дії*. Підклас **Людина як ментальний суб’єкт** поділяється на кластери *стан, час людського буття, духовна діяльність*. До підкласу **Людина як соціальний суб’єкт** входять концепти у кластері *соціальна діяльність*.

Визначено, що домінуючими концептами у поетичній картині світу Форуг Фаррохзад є концепти 'серце', 'ніч', 'око', 'кохання' та 'дорога', які входять до концептуального поля „світ людини” [19, с. 11].

Використання різних асоціатів (душа, обличчя, волосся, очі, краса) для визначення природи чоловіка і жінки дослідила у своїй праці І. Ю. Жигоренко (2011 р.), яка вивчала концепт „**кохання**” [6, с. 450].

Отримані результати дозволяють зробити висновки про те, що найбільш репрезентативною у сучасних дослідженнях є когнітивна категорія „людина”, для характеристики якої звертають увагу на такі мікрокатегорії, як особа, професіонал, представники жіночої та чоловічої статі, терміни, що характеризують людину, родинні зв’язки, вікова характеристика, частини тіла, зовнішність.

Отже, проведена робота показує усю важливість дослідження мовної та концептуальної картин світу для кращого осмислення індивідуального стилю письменників. У подальших своїх дослідженнях ми плануємо систематизувати концепт „зовнішність людини” на матеріалі творчості М. Стельмаха, В. Винниченка та Ю. Андруховича.

Список використаної літератури

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – германські мови / І. В. Андрусак. – К., 2003. – 16 с.
2. Башук А. І. Ключові концепти поетичної картини світу М. Гумільова у метафоричному осмисленні: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 – російська мова / А. І. Башук. – К., 2002. – 23 с.
3. Воркачев С. Г. Вариантные и ассоциативные свойства телеономных линвоконцептов: [монография] / С. Г. Воркачев. – Волгоград: Парадигма, 2005. – 214 с.
4. Деменчук О. В. Колоративна композита в англійській мові: когнітивно-ономасіологічний аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови / О. В. Деменчук. – К., 2003. – 24 с.
5. Євтушина Т. О. Лінгвостилістичний потенціал фразеології у творах В. Стефаніка: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / Т. О. Євтушина. – К., 2005. – 14 с.
6. Жигоренко І. Ю. Концепт „кохання” в сучасному німецькомовному й українському художньому тексті: лінгвокогнітивні та функціональні особливості: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 – загальне мовознавство / І. Ю. Жигоренко. – Миколаїв, 2011. – 266 с.
7. Казимир І. І. Концепт птах у мовній картині світу українського народу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / І. І. Казимир. – Х., 2007. – 21 с.
8. Левіщенко М. С. Лінгвокультурні особливості пізнього вікторіанського дискурсу (на матеріалі англійської художньої прози кінця ХІХ ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови / М. С. Левіщенко. – Херсон, 2011. – 22 с.
9. Мазепова О. В. Лінгвістичні особливості ідіостилю Сохраба Сепехрі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.13 – мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії / О. В. Мазепова. – К., 2007. – 19 с.

10. Мацьків П. П. Концептосфера Бог в українській мовній картині світу: біблійний, фольклорний, словниково-діахронний дискурси: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / П. П. Мацьків. – К., 2008. – 31 с.
11. Павлюк О. О. Категоризація негативних моральних якостей людини у французькій мовній картині світу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 – романські мови / О. О. Павлюк. – К., 2003. – 20 с.
12. Павлова І. В. Лінгвокогнітивна експлікація фантастичного образу в російському художньому тексті (на матеріалі творів О. Р. Беляєва): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 – російська мова / І. В. Павлова. – К., 2007. – 21 с.
13. Постовалова В. И. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира / В. И. Постовалова [и др.] – М. : Наука, 1988. – 216 с.
14. Рудюк Т. В. Вербалізація концептів чоловік, жінка в українській фразеології: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / Т. В. Рудюк. – К., 2010. – 23 с.
15. Сімонок В. П. Лексико-семантична рецепція іншомовної лексики в українській мовній картині світу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / В. П. Сімонок. – Х., 2002. – 23 с.
16. Скоробагатько Н. О. Концептуалізація фразеологічного соматичного коду в східнослов'янських і східноєвропейських говірках: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / Н. О. Скоробагатько. – Луганськ, 2009. – 11 с.
17. Сологуб Н. М. Мовний світ Олеса Гончара / Н. М. Сологуб. – К. : Наукова думка, 1991. – 118 с.
18. Фещенко Ю. І. Ідіоматичний простір „HOMO SOCIALIS” у сучасній англійській мові: лінгвокогнітивний та комунікативно-функціональний аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови / Ю. І. Фещенко. – К., 2007. – 21 с.
19. Яремчук І. В. Концептуальний простір поезії Форуг Фаррохзад: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.13 – мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії / І. В. Яремчук. – К., 2010. – 14 с.
20. Ющенко М. П. Концептуалізація простору у французькій мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 – романські мови / М. П. Ющенко. – К., 2007. – 15 с.

Анотація

Лишук Т. Д. Концепт 'людина' у працях вітчизняних лінгвістів.

У статті досліджено історію вивчення концептів, пов'язаних із категорією „людина”. В результаті роботи визначено, що для характеристики цієї категорії звертають увагу на такі мікрокатегорії, як особа, професіонал, представники жіночої та чоловічої статі, терміни, що характеризують людину, родинні зв'язки, вікова характеристика, частини тіла, зовнішність.

Ключові слова: мовна картина світу, концептуальна картина світу, концепт, людина.

Аннотация

Лишук Т. Д. Концепт 'человек' в трудах отечественных лингвистов.

В статье исследована история изучения концептов, связанных с категорией „человек”. В результате работы установлено, что для характеристики этой категории обращается внимание на такие микрокатегории, как лицо, профессионал, представители женского и мужского пола, термины, характеризующие человека, родственные связи, возрастная характеристика, части тела, внешность.

Ключевые слова: языковая картина мира, концептуальная картина мира, концепт, человек.

Summary

Lishchuk T. D. The concept of 'the person' in the works of native linguists.

The history study of concepts related to the category of „person” is investigated in the paper. As a result of this work are that the characteristics of this category pay attention to such mikrocategory, as a person, professional, females and males, terms that describe a person, family relationships, age characteristics, body, appearance.

Key words: *language world picture, conceptual view of the world, concept, person.*

УДК 81' 373.2: 81' 371

Лукаш Г. П.

Донецький національний університет

ТРАНСОНІМІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КОНОТОНІМІЇ

Трансонімізація називає „перехід оніма з одного розряду до іншого” [12, с. 138; 13, с. 182] і належить до лексико-семантичного словотворення: при трансонімізації „має місце лексико-семантична деривація оніма” [11, с. 15]. Явище трансонімізації як словотвірний акт розглядав Ю. О. Карпенко, підкреслюючи, що вона „становить найпоширеніший, масовий різновид застосування лексико-семантичного способу словотворення” [5, с. 36].

У номінативних процесах власних назв основними механізмами лексико-семантичного способу словотвору вважають, крім трансонімізації, онімізацію (перехід загальної назви у власну) та онімотрансонімізація (комбіноване використання різновидів способу за моделлю: онімізація + трансонімізація). У межах самої трансонімізації виділяють трансантропонімізацію й транстопонімізацію [12, с. 138; 13, с. 182]. Ми можемо говорити також про трансконотонімізацію [8, с. 376–383].

Мета цієї статті – з'ясувати специфіку трансонімізаційних процесів різного типу на шляху перетворення власної назви у конотонім і у межах самої конотонімії.

Об'єкт розвідки – процес трансонімізації, предмет – вияви цього продуктивного процесу вторинної номінації власної назви в конотонімії. Емпіричним полем для дослідження слугують особливості творення і функціонування конотонімів. Конотоніми передусім характеризуються динамічністю значення і нестійкістю належності до пропріальної чи апелятивної лексики. За В. М. Калінкіним [4], динамічний характер семантики конотоніма, тобто безперервний процес утворення й трансформації конотонімів у мовленнєвій діяльності, ми позначаємо терміном ‘конотонімогенез’.

Саме розвиток значення як специфічна риса літературних онімів (поетонімів) дала Ю. О. Карпенкові підставу віднести їх до розряду мезонімів – проміжної ланки у процесі синхронічного явища переходу онімів. Трансонімізацію, в результаті якої від твірного оніма утворюється похідне ім'я, що зберігає матеріальну структуру мотивуючого слова, він вважав різновидом мезонімізації [5, с. 37]. Є. С. Отін, з'ясовуючи типологію конотативних онімів, в її основу як одну з ознак конотоніма поклав ступінь його просування в бік апелятива, послаблення можливості залишатися власною назвою, розмір дистанції між станом „конотативний онім“ і „відконотативний апелятив“ і теж користується термінами ‘мезонім’, ‘мезалекса’ [9, с. 58]. Отже, трансонімізацію в конотонімії можна розглядати як специфічний етап процесу переходу власної назви в апелятив. Загальна схема трансонімізації конотонімів, установлена Є. С. Отіним, така:

$VH_1 \rightarrow KO \rightarrow VH_2,$